

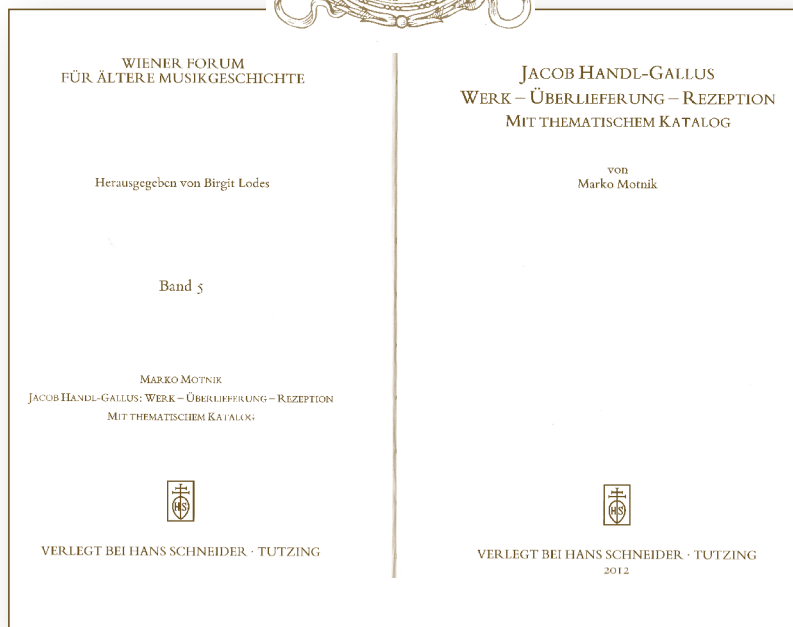
Franc Križnar

**MONOGRAFIJA O VELIKOM
JACOBUSU HANDLU
GALLUSU CARNIOLUSU**
**Marko Motnik: JACOB
HANDL-GALLUS: Djelo
– tradicija – recepcija s
tematskim katalogom**

Većinom u inozemstvu školovan muzikolog mlađe generacije, dr. Marko Motnik, objavio je opširnu knjigu (čak 708 stranica) u njemačkoj izdavačkoj kući *Hans Schneider* (Tutzing, 2012.; *Bečki forum za ranu glazbenu povijest*, 5. knjiga).

Monografija izvorno na njemačkom jeziku **Jacob Handl-Gallus, Werk – Überlieferung – Rezeption, mit thematischen Katalog** nije samo izvoran znanstveni i muzikološki rad, već je i rad praktičara, budući da je Marko Motnik i orguljaš, čembalist te pedagog. Mlađi slovenski muzikolog Motnik već neko vrijeme živi i radi u Beču, a njegova monografija nastala je na temelju njegove doktorske disertacije na Sveučilištu za glazbu u Beču (2010.). Njome je autor želio ponovo probuditi interes za toga značajnoga slovenskoga skladatelja iz razdoblja kasne renesanse i ranog baroka.

Skladatelj Jacobus Handl Gallus Carniolus (Jakob Petelin Kranjski) (1550. – 1591.) svojim skladateljskim opusom (mise, madrigali, moteti), objavljenim u posljednjem desetljeću njegova života, pripada u najpopularnije i najizvođenije skladatelje svojega vremena.

I. Handl
Gallus, 1590.

Monografija izvorno na njemačkom jeziku Jacob Handl-Gallus, Werk – Überlieferung – Rezeption, mit thematischen Katalog nije samo izvoran znanstveni i muzikološki rad, već je i rad praktičara, budući da je Marko Motnik i orguljaš, čembalist te pedagog.

Mnogobrojni izvori pokazuju da se Gallusova popularnost održala još cijelo stoljeće poslije njegovi smrti, ako ne i do danas. Gallusovu vokalnu glazbu u njegovu vremenu poznavali su i izvodili u cijeloj Europi. Poznato i/ili dokazano je više od 550 skladbi u kojima se Gallus s jedne strane javlja kao skladatelj koji je formirao izvoran

glazbeni jezik, a s druge strane i sam opseg njegova glazbenoga djela nema premca među tadašnjim i sadašnjim slovenskim skladateljima.

M. Motnik u studiji sustavno obrađuje brojne, dosad više ili manje poznate pisane i glazbene izvore od 16. do 18. stoljeća. Oni dokazuju raširenost, distribuciju, tradiciju i recepciju

I. Handl
Gallus, 1593.

Gallusova opusa u cjelini. Osvijetljena su tako Gallusova individualna glazbena tiskana djela, kao i antologije iz 16. i 17. st., koja su u recepciji njegove glazbe igrala značajnu ulogu. Autor uključuje u studiju i aspekte izvođačke prakse. Tako je, naprimjer, jedno od poglavlja posvećeno prijepisu Gallusovih djela u tabulature (instrumentalno notno pismo koje se koristilo od 14. do 18. st.) za glazbala s tipkama i lutnju. Motnik se dalje posvećuje glazbeno teoretskim spisima 16. i 17. st., koji navode Gallusova djela. Kao posebno uspješan primjer recepcije određena Gallusova opusa prikazuje raširenost i značenje njegova moteta *Ecce*

quomodo moritur iustu / *Gledajte, kako umire pravednik*. Na kraju sažima dosadašnje spoznaje o Gallusovu životu i osobi s novim spoznajama o njegovoj glazbi, u smislu izvođenja i izvođačke prakse te recepcije u 16. i 17. st., te donosi popis njegovih djela u izvorima. Monografiju zaokružuje opsežan katalog svih dosada poznatih naslova Gallusovih djela i skladbi, koji je sustavno potkrijepljen izvorima iz širega europskoga konteksta, osvjetljujući tako iznova kuta gledanje na sve što je dosada nastalo ili je poznato o navedenom skladatelju. To je svakako novi i drukčiji pogled na Gallusa, njegov život i djelo, ali i (kasno)renesansnu i (rano) baroknu glazbu, a time neposredno i na stariju povijest glazbe u Sloveniji.

Autor precizno navodi sva dosadašnja dostignuća s područja europskih, svjetovnih i slovenskih glazbenih istraživanja i pisanja o Gallusu. Među njima je vrijedno istaknuti imena sljedećih autora: Rafael Ajlec, Dragotin Cvetko, Janez Höfler, Ivan Klemenčič, Borut Loparnik, Danilo Pokorn, Andrej Rijavec, Jože Sivec, Lucijan Marija Škerjanc, Edo Škulj, a među starijima ne smijemo izostaviti imena Janeza Gnjezde, Tomaža Hrena, Angelika Hribara, Franca Malavašiča, Josipa Mantuanija i Kamila Mašeka, pa sve do najnovijih diskografskih i notografskih dostignuća Muzikološkoga instituta ZRC-a SAZU-a i velika popisa naslova sa suvremenoga, elektroničkoga medija – interneta.

Knjiga je bogato ilustrirana s više teško dostupne izvorne (likovne) građe i slika, Gallusovim rukopisima i tiskanim djelima, prije svega brojnim transkripcijama, tako nužnim za završnu analizu, a još više za temeljito izrađen i prikazan Gallusov tematski katalog.

Za opsežnost navedene studije nije relevantan samo već spomenut broj stranica, nego i činjenica da je samo kazalo na gotovo četiri stranice (sitnoga) tiska. Nakon uobičajena (autorova) predgovora (I – II) dolazi uvod (1 – 24), koji smješta Jakoba Gallusa u prostor i vrijeme, slijede reprodukcije novijih tiskanih djela te vremenska, mjesna i imenska tablica Gallusova života. Glavna Gallusova ostavština (prvo poglavlje; 25 – 96) nastavlja se produbljenjem sustavna, bogato ilustrirana skladateljeva opusa, s preglednom tablicom mjesta, datuma i naslova Gallusovih tiskanih djela za samo nešto više od deset posljednjih životnih i stvaralačkih godina: pojedina izdanja, njihova distribucija i raširenost pojedinih djela. Autor piše mnogo i o raširenosti Gallusova opusa u Češkoj, Slovačkoj, Poljskoj, Austriji, Sloveniji, Njemačkoj, sjevernoj Europi i dr. Njegove skladbe izdane u nevlastitim zbirka (drugo poglavlje; 97 – 148) većinom potječu iz vremena poslije njegove smrti. U rukopisnoj građi (treće poglavlje; 149 – 190) obrađuje se (vokalna) glazba na latinske (16 djela) i njemačke tekstove (10 skladbi). Aspekti Gallusovih izvedba: vokalno-instrumentalno muzi-

ciranje (četvrto poglavlje; 191 – 214) donosi i sviranje figuralne glazbe u 16. i 17. st. te orguljsku pratnju Gallusovih moteta. Kao evolucijski prijelaz između (kasne) renesanse, čiji je glavni predstavnik bio upravo Handl Gallus i nastajućega (ranog) baroka, logičan je nastavak ranijeg poglavlja, s pojedinačnim i postupnim pojavljivanjem instrumenata – najprije kao udvostručavanje, a onda i kao povremeno te stalno preuzimanje instrumenata pjevačkim glasovima – o čemu govori sljedeće, peto poglavlje (215 – 274), koje produbljuje autorovu analizu partitura i tabulatura, podvajanja solističkih glasova i pratnje, redukcije, skraćivanje i proširenje, koloriranje, transpoziciju. Glazbene rasprave skladatelja Handla Gallusa predmet su idućega, šestog poglavlja (275 – 292). Posebno poglavlje autor je posvetio jednome od najpopularnijih Gallusovih (latinskih) moteta – *Ecce quomodo mori-*

tur iustus (sedmo poglavlje; 293 – 314).

U sažetku se mogu još jednom pročitati sve već više ili manje poznate Motnikove teze (315 – 321). Slijede dva dodatka; prvi (322 – 327) donosi popis sačuvanih Gallusovih tiskanih izdanja, a drugi (328 – 329) njegove tekstualne kontrafakture (tj. zamjene starih tekstova novima). Zatim dolaze kratice: *RISM-(Library) SIGLA (Repertoire International des Sources Musicales / Međunarodni popis glazbenih izvora – Knjižnice Sigla)*, njemačke i bibliografske (330 – 336). Bibliografija (337 – 390) donosi popis rukopisa i tiskanih djela (do 1800.), sekundarne literature – najviše notnih izdanja te popis digitalnih baza podataka. Tematski katalog opsežniji je dio te monografije (nešto manje od 300 str., (391 – 682)), a počinje autorovom uputom za upotrebu te popisom izvornih rukopisa i izdanja. Slijedi katalog misa (četiri sveska), moteta,

sva četiri sveska *Opus musicum* i madrigala u *Harmonia morales* i *Moralia*, drugih izdanja, djela nejasna autorstva, izgubljenih djela, neizdanih djela i priloga. Ono još donosi tematsko razvrstavanje u sva četiri sveska Gallusove zbirke moteta *Opus musicum*. Za većinu sadržaja kataloga vrijedi njegova tematika, upis notnih incipita (tj. notnih početaka u popisanim skladbama). Većim dijelom autor se oslanja na postavke i dostignuća posljednjega još živućega »galusologa«, prof. dr. Ede Škulja, što autor i sam navodi na početku kataloga. Zaključak studije namijenjen je registru / popisu imena (681 – 692) te registru / popisu (svih) Gallusovih djela (693 – 708).

Opsežna i kvalitetna monografija, možda čak i prva te vrste u svijetu, zaista je vrijedna. U prilog tome govori 1201 bilješka, koje su sve su navedene u prvom djelu monografije (str. 1 – 314).

Dr. MARKO MOTNIK

Dr. Marko Motnik (rođ. 1976. u Slovenj Gradecu) poslije mature u ravenškoj gimnaziji (1995.) i Glazbenoj školi »Frana Koruna Koželjskog« u Velenju 2005. završava studij orgulja, a 2006. i čembala te instrumentalne pedagogije na Sveučilištu za glazbu u Beču. Ondje je 2010. doktorirao iz muzikologije, s tematikom obrađene studije, tj. monografije *Recepcija djela Jacoba Handl-Gallusa*. Od 2001. do 2008. svirao je kao orguljaš na povijesnim orguljama (iz godine 1714.) u župnoj crkvi sv. Mihaela u Beču. Od 2004. do 2008. Suradnik je nacionalnog Radija Slovenija (*Radio Ars*). Od 2006. g. član je ansambla za povijesni ples *Tantz-Art* u Beču, a od 2007. do 2011. surađivao je sa saškom Akademijom znanosti, zapravo njezinim Bachovim arhivom u Leipzigu, 2007. – 2010. surađivao je s austrijskom Akademijom znanosti i umjetnosti u Beču. Od 2008. do 2009. član je privatne ustanove *Esterhazy* u austrijskom Eisenstatu, a od 2010. godine asistent je za stariju povijesnu muzikologiju na Sveučilištu za glazbu u Beču. U posljednjim godinama izdao je više muzikoloških rasprava o glazbi između 16. i 19. st.: monografije, izvorne znanstvene članke, predavanja, stručne članke i edicije skladbi povijesnih priredaba djela Jacoba Gallusa i Georga Prennera, koje su izašle u zbirci *Monumenta artis musicae Sloveniae (MI ZRC SAZU)*. Kao orguljaš, čembalist i plesač nastupa u brojnim europskim zemljama.

